

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN 2786-5274 (Print)
DOI:10.52058/2786-5274-2024-11(39)

*Ми їстимось за те, чому
немає цини в усьому світі —
за Батьківщину.
О. Довженко*

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

№ 11(39) 2024

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Випуск № 11(39) 2024

Київ – 2024

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series «Management and administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 11(39) 2024

Kyiv – 2024

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

Романенко Є.О., Трушкіна Н.В. <i>МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ОРГАНІЗАЦІЯХ</i>	22
Антипенко І.В., Заглинський С.В. <i>ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В УКРАЇНІ</i>	50
Бельська Т.В. <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	59
Богданенко А.І. <i>ПАРАДИГМА МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І ХРИСТІЯНСЬКОЇ ТЕОЛОГІЇ: ЛОГІКА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ НАУКОВОГО ЗНАННЯ</i>	69
Головня Ю.І., Паладійчук С.Б., Губа М.І. <i>СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ МІНІЦИПАЛЬНОГО БРЕНДУ</i>	84
Гончаренко В.С. <i>ФОРМИ І МЕТОДИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ</i>	95
Єсенніков К.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ У РОБОТІ СТРУКТУР МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (ІНОЗЕМНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД)</i>	105
Косач І.А., Мазун Р.В. <i>ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	117
Кравченко М.В. <i>СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ</i>	127
Липовська Н.А., Сахарова К.О. <i>ПРІОРИТЕТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	140

Мартинюк В.П., Цигилик Н.В. <i>СИНЕРГЕТИЧНІ ВПЛИВИ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НІМЕЧЧИНИ, ВЕЛИКОБРИТАНІЇ, ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ</i>	150
Медведчук А.О. <i>РИЗИКИ І ВИКЛИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ З БУДІВНИЦТВА ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	162
Назаренко А.М. <i>СУЧАСНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО РОЗВИТКУ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ</i>	175
Пукір Д.О. <i>ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ</i>	185
Сидоренко Н.С. <i>ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ЯК ДРАЙВЕР ПУБЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	195
Стороженко Л.Г., Охріменко В.О. <i>РОЛЬ ЦИФРОВИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ</i>	208
Чумакова Г.В., Мінчев С.І. 219 <i>АНАЛІЗ ПРАКТИК ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ</i>	
Чуприк А.В., Мартинюк Г.Ф. <i>ПЕРЕВАГИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДІЛОВОДСТВА У ДІЯЛЬНОСТІ АРХІВНИХ УСТАНОВ</i>	234
Шарий В.І., Самойленко Л.Я., Мельник Д.Я. <i>ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ЄС В СУЧАСНИХ УМОВАХ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ</i>	247
Алієв Т.В. <i>ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОЄКТНИХ КОМАНД У ЕЛЕКТРОННІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ</i>	261
Васін А.І. <i>ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ</i>	272
Германюк Н.В., Карпенко О.С. <i>ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА</i>	290
Германюк Н.В., Мазуренко С.В. <i>ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ</i>	299

- Другова О.С., Кіриченко С.В., Павлій К.В.** 316
РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПІСЛЯВОЄННОЇ УКРАЇНИ
- Жданова-Неділько О.Г., Большая О.В., Іщенко І.С., Білай Д.В.** 326
СУПЕРЕЧНОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ Й КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ
- Ільчук П.Г., Суховарова-Жорнова І.А., Коць О.Р.** 338
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЕКТАХ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬСЯ НА ЗАСАДАХ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
- Кібік О.М., Ковиркіна О.В.** 351
АКТИВІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ЛОГІСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
- Кібік О.М., Корнілова О.В., Нетребський Д.Ю.** 360
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
- Красностанова Н.Е., Камінський Д.М.** 369
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОРА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ
- Лазоренко Л.В., Гринчак Н.А.** 381
СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ
- Малярчук І.І., Процайло М.М.** 393
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ВИКЛИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ
- Паркулаб Т.І., Дутчак О.І., Шикеринець В.В., Федорак В.В., Жук О.І.** 402
ЗАПОБІГАННЯ ТРАВМАТИЗМУ В ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ: ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ
- Рак А.В.** 412
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІТ КОМПАНІЙ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА
- Смірнов Р.В., Охріменко І.М.** 425
УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ: СУТНІСТЬ ТА КОМПОНЕНТИ
- Філіппов В.Ю., Перевозна М.О., Войцеховський Р.Е.** 442
ВПЛИВ ФАКТОРІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ КАДРАМИ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
- Янків М.Д.** 456
ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ Й ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ : НОВІ МОЖЛИВОЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ БЕЗПЕКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

СЕРІЯ «Право»

Жукова І.В. <i>ОКРЕМІ ПИТАННЯ ІЗ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	465
Аванесян К.А. <i>НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИКЛИКІВ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ</i>	476
Баганець О.О. <i>ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ</i>	486
Берч В.В. <i>ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ТИПОВОГО ЗАКОНУ ЮНСІТРАЛ ПРО ЕЛЕКТРОННУ ТОРГІВЛЮ</i>	496
Василик В.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ПРОБАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	509
Василів С.С. <i>ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІСПАНІЇ</i>	518
Герасименко О.М. <i>ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА ОБ'ЄКТАХ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ</i>	525
Гомонай В.В. <i>ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	544
Дешко Л.М., Васильченко О.П., Лотюк О.С. <i>ЛЮСТРАЦІЯ ЯК ВИД КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ В РЕЗУЛЬТАТІ ПОРУШЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМИ СПРАВАМИ: ПРАКТИКА ЄСПЛ У СПРАВАХ ПРОТИ УКРАЇНИ</i>	554
Дробіна І.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ МАЙНА, ЩО НАДІЙШЛО ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЯК ВОЛОНТЕРСЬКА ДОПОМОГА</i>	567
Капустіна М.В. <i>СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ</i>	577
Кішінець Ю.А. <i>КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: ПРОБЛЕМИ КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ</i>	586

Наджафлі Емін <i>ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО СУДУ В ЗАКОНОДАВСТВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ</i>	602
Петрушин Б.Б. <i>ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА У СУЧАСНОМУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ ДИСКУРСІ</i>	616
Піфко О.О. <i>ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ГАРАНТУВАННЯ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В УКРАЇНІ</i>	629
Правдюк А.Л. <i>ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	639
Романенко Л.М., Сьох К.Я. <i>ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО КОНСТИТУ- ЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	652
Салівончик О.С., Стрельченко О.Г. <i>АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РОБОТУ АЗАРТНИХ ІГОР</i>	662
Скриньковський Р.М. <i>УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ У ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІЙ СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ</i>	671
Турчин-Кукаріна І.В., Парфанович Б.Я., Парфанович І.І. <i>СПОРТИВНІ СЕКЦІЇ ЯК КОМПОНЕНТ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СФЕРИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ</i>	682
Ховпун О.С., Домбровська О.В. <i>ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ЩОДО ЗАХИСТУ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ</i>	693
Хоменко О.В. <i>ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У МІЖНАРОД- НОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ</i>	702
Ювсечко Я.В., Морська Н.Л., Муравйова І.А. <i>ПРИНЦИПИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ВАЖЛИВІСТЬ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ</i>	712
Юник І.Г. <i>ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ</i>	726

СЕРІЯ «Економіка»

- Ткачук В.А., Мединська Н.В., Новаковська І.О., Костюк Т.О.** 733
ІНТЕГРАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ
- Безпаленко О.В.** 750
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ БОРГОВИМ НАВАНТАЖЕННЯМ, БЮДЖЕТНОЮ ЗБАЛАНСОВАНІСТЮ ТА СОЦІАЛЬНИМИ ДИСПРОРЦІЯМИ
- Белкін І.В.** 764
ЕСТЕТИКА ТА ДИЗАЙН ТОВАРІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ
- Білоусько Т.Ю., Шовкун-Заблоцька Л.В.** 777
ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОПЕРАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В ТВАРИННИЦТВІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ
- Вознюков Є.В.** 791
МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ВОЛАТИЛЬНОСТІ НА РИНОК ПРАЦІ РЕГІОНУ
- Войтко С.В., Хмарський А.В., Юрчишин О.Я., Степанець О.В.** 804
ЗАСАДИ РОЗРОБЛЕННЯ ПОСЛУГ ЦИФРОВОГО ХАБУ ДЛЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ
- Галега В.В.** 819
ПРОБЛЕМАТИКА РОЗРОБКИ ЕФЕКТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ
- Голик Р.Ю., Мар'єнко В.В.** 830
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ВИРОБНИЧИХ СТРУКТУР
- Демченко Т.А.** 843
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ
- Джога О.В., Благополучна А.Г., Босецька Н.Г.** 854
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФЕРМЕНТАЦІЇ У РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ
- Дмитришин М.І., Пшик Р.В.** 862
МОДЕЛІ ОЦІНКИ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВИРОБНИЧОЇ СИСТЕМИ
- Ємцев В.І., Слободянюк Н.М., Ємцева Г.Ф.** 875
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ АКВАКУЛЬТУРИ ЯК ФАКТОР ВІДРОДЖЕННЯ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

- Ємцев В.І., Ємцева Г.Ф., Шпакович В.І.** 885
*ВНЕСОК ВІТЧИЗНЯНОГО ПТАХІВНИЦТВА У ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ
БАЗИ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК УКРАЇНИ*
- Живко З.Б., Лелюк Н.Є., Родченко С.С., Родченко О.В.** 896
*РОЛЬ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ В
ВОЄННИЙ ЧАС*
- Іоанно В.В.** 905
*БІЗНЕС-КОНСУЛЬТУВАННЯ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ:
ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМСТВ НА ШЛЯХУ ДО ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ*
- Ковальчук А.М., Сафонік Н.П.** 921
*СТРАТЕГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРО-
МОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ*
- Кравченко М.О., Немировський Ф.В.** 932
*ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНА
БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»*
- Кулиняк І.Я.** 944
*ТЕРИТОРІАЛЬНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ЧИННИКИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ*
- Лапін А.В., Грінчук І.О., Українець В.Р.** 956
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ БІЗНЕСУ
- Михаліцька Н.Я., Яцик М.Р.** 969
*ОСНОВНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ
НЕВИЗНАЧЕНОСТІ*
- Онофрійчук О.П., Коваль Л.А., Яковлєв В.Ю., Підгрушний В.А., Семенюк В.П.,
Авдейчик О.М.** 980
*ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ*
- Перетятко Л.А.** 989
*ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ У СВІТЛІ БІЗНЕС-
ДЕМОГРАФІЇ*
- Писаренко Н.В., Ярошенко Ю.О.** 1005
*ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НЕЙРОМАРКЕТИНГУ У ФОРМУВАННІ
СТРАТЕГІЇ БРЕНДУ*
- Сагайдак-Нікітюк Р.В., Нікітюк В.Г.** 1019
*АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ВПРОВАДЖЕННЯ
ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА*
- Смачило В.В., Рудаченко О.О.** 1034
*СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КАДРОВОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ*

Тесак О.В. <i>МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ: ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ</i>	1044
Філюк Н.В. <i>СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СТАБІЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ</i>	1052
Хайло Я.М. <i>РОЗВИТОК МОНІТОРИНГОВОГО КОНТРОЛЮ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСТ</i>	1060
Хомайко Є.І. <i>МІЖНАРОДНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ, КЛЮЧОВІ ПРОЕКТИ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ</i>	1070
Чупрун Є.І. <i>ВИДИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР В ІТ-КОМПАНІЯХ</i>	1083
Чучман І.-Б.А. <i>ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ДИНАМІЧНИХ ЗМІН: АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ</i>	1095
Шовкун-Заблоцька Л.В., Золотарьова С.А. <i>ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ВИМОГИ ДО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ТА КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ</i>	1106

СЕРІЯ «Педагогіка»

Burlimova V.M. <i>FEATURES OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS</i>	1115
Чепка О.В. <i>CORRECTIVE AND DEVELOPMENTAL WORK WITH CHILDREN WITH SPEECH DISORDERS IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION</i>	1122
Glushanytsia N.V., Erman Akilli <i>BASIC PRINCIPLES OF MILITARY LANGUAGE TRAINING IN UKRAINIAN MILITARY INSTITUTIONS</i>	1134
Pashchenko O.A., Koroviaka Ye.A., Kaliuzhna T.M., Khomenko V.L., Rastsvietaiev V.O. <i>THE INFLUENCE OF MODERN TECHNOLOGIES ON THE EDUCATIONAL PROCESS</i>	1145
Shenderuk O.B., Perminova V.A., Lytvyn S.V. <i>NINE LEVELS OF LEARNING (ROBERT GAGNÉ MODEL) IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING: STRATEGIES AND APPROACHES</i>	1158

- Біда О.А., Чичук А.П., Кучай Т.П., Дутка Г.Я.** 1168
*ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ*
- Бойко О.М.** 1178
*ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ДОСВІД ЄС*
- Васильєва С.А.** 1190
*ТЕХНОЛОГІЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ПЕДАГОГІВ ТА БАТЬКІВ
ДІТЕЙ РАНЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ
СЕРЕДОВИЩІ*
- Ващенко В.В.** 1202
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У КРАЇНАХ БАЛТІЇ
- Войтюк І.В.** 1215
*МИСТЕЦТВО СТВОРЕННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЛАНДШАФТНОГО
ДИЗАЙНУ ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ*
- Гонтаренко І.С.** 1225
*ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЯКІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ ТА УКРАЇНИ*
- Гуцуляк Л.І.** 1234
СОЦІАЛЬНЕ ПРОЄКТУВАННЯ У ВОЛОНТЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
- Демчик Н.О.** 1241
*СТАТЕНЕ ВИХОВАННЯ ЯК НЕВІДЄМНИЙ КОМПОНЕНТ У ПІДГОТОВЦІ
УЧНІВ ДО СТВОРЕННЯ СІМ'Ї У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ*
- Дзинглюк О.С., Стадній А.С., Печарська В.П.** 1252
*ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ
ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ*
- Димовська А.К.** 1260
*ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРИЙОМІВ ДРАМАТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ
ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ*
- Жукова Ю.В.** 1272
*КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФАХОВІЙ
ПЕРЕДВИЩІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА*
- Ігнатенко О.В., Самусь Т.В., Ігнатенко Г.В.** 1280
*ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ПЕДА-
ГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ*
- Каніболоцька О.А., Бородкіна А.А.** 1293
*ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТАРШО-
КЛАСНИКІВ З ІСПАНСЬКОЇ МОВИ*

- Кінд-Войтюк Н.В.** 1305
*УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ, КОМПОЗИТОР,
ПЕДАГОГ, ГОЛОВА ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»: АНАТОЛЬ ВАХНЯНИН*
- Ключник Р.М., Шолокова Г.В., Кулько В.А.** 1313
*ВИКОРИСТАННЯ МАСМЕДІА У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗДО-
БУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ»*
- Козак Л.В., Гірченко Т.В.** 1321
*СУЧАСНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ*
- Кузнецов Р.М.** 1334
*КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ (СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ
«БУДІВНИЦТВО ТА ЗВАРЮВАННЯ»)*
- Кучай О.В., Сопіга М.О.** 1349
*ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ЛОГІСТИКИ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНФОКОМУНІКАЦІЙ*
- Ладонько Л.С., Скорик Т.В. Духвин К.Д.** 1359
*ПОЗАШКІЛЬНА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ
СЬОГОДЕННЯ*
- Лесіна Т.М., Панченко І.В.** 1372
*ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
СТУДЕНТІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ*
- Леськів-Бондарчук Г.В.** 1381
*РОЛЬ СПЕЦКУРСУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ДО СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ТРЕТЬОГО ВІКУ*
- Литвиненко Я.О., Сидоренко Н.В., Марєєв Д.А.** 1389
*ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ*
- Ломака О.С.** 1397
*СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТ-
НОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»*
- Мамиченко С.А., Ковалевський І.С.** 1406
*ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЧНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ЗВО*
- Марєєва Т.В., Марєєв Д.А.** 1417
*ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ*

- Маринченко Є.О., Ситніков О.М., Галісевич В.Г.** 1435
ВИКОРИСТАННЯ STEM ТЕХНОЛОГІЙ ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ
- Мартиненко С.М., Довгий В.М.** 1442
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Москаленко А.М.** 1455
УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА СПІВПРАЦІ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ І ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
- Олійник Т.І.** 1469
ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
- Павленко О.А.** 1477
КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ЗВ'ЯЗКІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
- Постова С.А., Мисюк О.Ю., Черняк Ю.Г.** 1486
STEM-ОСВІТА ЯК КЛЮЧ ДО РОЗВИТКУ ЛІДЕРІВ МАЙБУТНЬОГО: ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ НАВИЧОК
- Приходькіна Н.О.** 1499
ТЬЮТОРИНГ В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
- Рускуліс Л.В., Грибович С.М., Рускуліс А.В.** 1515
ВИКОРИСТАННЯ УСЕМЕРЕЖЕВИХ ПЛАТОРМ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕЛЕКТИВНИХ КУРСІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ
- Свиридюк В.П.** 1527
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ ПИСЕМНОМОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
- Сосік О.Д.** 1537
ЕТНОДИЗАЙН І FOLK DESIGN ЯК ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ХУДОЖНИКІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
- Сторонська О.С., Кравець С.Ф.** 1547
ПРІОРИТЕТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МУЗИКОТЕРАПЕВТІВ В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ США ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ
- Філімонова Т.В.** 1557
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

- Фоміна Л.В.** 1569
ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНІКА ВИКЛАДАЧА МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ
- Царенко В.А.** 1578
КРИТЕРІЇ СФОРМОВАНOSTІ ХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
- Чорноус В.П.** 1586
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ОСОБИСТOSTІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
- Шевчук Г.Й.** 1594
ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Шостачук Т.В., Петухова Т.А., Денисенко А.О., Трегуб А.М., Піддубна О.М.** 1602
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ
- Яремович М.А.** 1612
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СОЛІДАРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НУШ

СЕРІЯ «Психологія»

- Андрусик О.О.** 1623
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧОЇ ОБДАРОВАНOSTІ
- Белякова С.М., Гожельник Т.Є.** 1635
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ
- Белякова С.М., Захаренкова Ю.М.** 1646
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ЛЮДЕЙ ДОРΟΣЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Белякова С.М., Ткачук Н.В.** 1657
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПОЯВИ СУЇЦИДАЛЬНИХ НАМІРІВ У ДОРΟΣЛИХ
- Богдановський С.О.** 1669
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ТА ДОЛАЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
- Бочелюк В.Й., Панов М.С., Сорока Д.Г.** 1679
ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ОСОБИСТІСНИХ КРИЗАХ
- Бульченко Д.В.** 1691
АКТИВНЕ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІЗНАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

- Гапоненко Л.О.** 1704
РЕФЛЕКСІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ
- Горенко М.В.** 1716
СПЕЦИФІКА КОМУНІКАТИВНИХ ПРОБЛЕМ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ В КРАЇНІ
- Грищенко М.В., Сидорович О.І., Ільченко Р.М.** 1725
ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УКРАЇНСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ
- Гуляк У.М.** 1741
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНИХ ДЕТЕРМІНАНТ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗС УКРАЇНИ ПРИЗВАНІХ ПО МОБІЛІЗАЦІЇ НА ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД
- Джеджера О.В., Джеджера К.В.** 1755
ВЗАЄМИНИ З ВИКЛАДАЧЕМ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ЕМОЦІЙНІ ПЕРЕЖИВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Запорожцев Є.Г.** 1767
ПРОФЕСІЙНА ЗРІЛІСТЬ ПРАЦІВНИКА МОРЕГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ ЯК ЧИННИК СТУПЕНЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ
- Каландирець М.С.** 1783
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
- Католик Г.В.** 1792
ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНИХ РЕСУРСІВ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЯХ: ВІКОВИЙ АСПЕКТ
- Козлова А.Г., Лейбенко Я.В.** 1803
ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ІНТЕРНЕТІ
- Лич О.М., Кожушко К.П.** 1813
КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ
- Матвієнко Д.С.** 1826
ІНДИВІДУАЛЬНА БЕСІДА: ПРИЙОМИ, СУТЬ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ РОБОТІ ВІЙСЬКОВОГО ПСИХОЛОГА З ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦЯМИ
- Олійник І.В.** 1835
ПОЄДНАННЯ ЛОГО- ТА АРТТЕРАПЕВТИЧНИХ КОНЦЕПТІВ У ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІЙ РОБОТІ З ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЮ КРИЗОЮ
- Оріщенко О.А., Фучіжі С.А.** 1850
ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ТА СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ МАТЕРІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

- Симоненко С.М., Костюніна О.В., Кузнецова Л.В.** 1865
ІНТЕГРАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО – ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ ФАХІВЦІВ АДВОКАТУРИ
- Стадник В.А.** 1880
МОДЕЛЬ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ АДАПТОВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ДО СТРЕСО-ГЕННИХ ФАКТОРІВ ВІЙНИ
- Хараджи М.В., Карпик Л.М.** 1890
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТРАХІВ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ, ЩО ВИКЛИКАНІ ВІЙНОЮ
- Хараджи М.В., Постернак О.А.** 1903
ПОДОЛАННЯ ДЕСТРУКЦІЙ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЖІНОК-БІЖЕНОК ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
- Хрущ О.В.** 1916
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОЗРОБКИ МЕТОДІВ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ УВАГИ В ПРОЦЕСІ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
- Шаумян О.Г., Нікулічев О.Ю.** 1929
ВЕКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ І САМОЗМІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
- Шевченко А.В.** 1942
ВПЛИВ КОЛЬОРІВ НА НАСТРІЙ ТА ЕМОЦІЇ ЛЮДИНИ
- Шевченко В.В.** 1950
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО РИЗИКУ В УМОВАХ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ
- Шиловська О.М.** 1962
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ПЕДАГОГІВ РІЗНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Шиловська О.М.** 1975
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПЕДАГОГІВ ЯК ЧИННИКА РОЗВИТКУ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
- Шоу Біньбінь** 1989
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ

УДК 354:328.185

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)-1679-1690](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)-1679-1690)

Бочелюк Віталій Йосипович доктор психологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри психології та соціальної роботи, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69017, тел.: (066) 292-43-47, <https://orcid.org/0000-0001-8727-3818>

Панов Микита Сергійович доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології, Національний університет біоресурсів і природокористування України, вул. Горіхуватський шлях, 19, м. Київ, 03041, тел.: (050) 936-10-29, <https://orcid.org/0000-0002-5085-8895>

Сорока Діана Геннадіївна доктор філософії, старший викладач кафедри психології та соціальної роботи, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, 69017, тел.: (099) 740-17-73, <https://orcid.org/0009-0002-7689-1543>

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ОСОБИСТІСНИХ КРИЗАХ

Анотація. Переживання особистісної кризи будь-якою людиною є моментом життя, що відбувається як в процесі індивідуалізації особи, так і в процесі соціально-психологічного розвитку і становлення особистості. Застосування різних підходів психологічної допомоги при особистісних кризах допоможе не лише вийти з кризи, але й здійснити профілактику можливих негативних наслідків.

У статті розглядаються актуальні питання виходу з особистісної кризи із аналізом особистісно-орієнтованих підходів практичної психології та оцінкою ефективності консультування кризового клієнта. Зазначено, що одним із підходів до надання психологічної допомоги при особистісних кризах у практичній психології є застосування методології партнерського діалогу, в якому особистість самостійно обирає численні альтернативи для творчого перетворення несподіваних життєвих обставин з елементами життєвої кризи. Виділено алгоритми подолання кризової ситуації у вигляді фаз розвитку та переживання кризи людиною. Показано, що під час подолання життєвої кризи з людиною відбуваються особистісні трансформації, що ініціює розвиток специфічних особистісних характеристик. Вказано на особливості проведення

кризового консультування та проаналізовані можливі елементи його вдосконалення під час психологічного супроводу кризового клієнта з урахуванням його особистісного ресурсу. Проаналізовані особливості копінг-стратегій подолання життєвої кризи людиною на різних рівнях – когнітивному, емоційному та поведінковому. При цьому описана класифікація копінгів і стилів реагування на особистісну кризу.

Показано, що одним із підходів надання психологічної допомоги при особистісних кризах є пряме втручання у вибір клієнтом психологічних стратегій виходу з кризи. Встановлено, що основне завдання практичного психолога – це перетворення консультативного діалогу на творчий процес, за допомогою якого клієнт вчиться аналізувати свої внутрішні зміни, кризи, особистісний потенціал для оновлення психологічних стратегій подолання та переосмислення нового життєвого досвіду як можливості розвитку, що сприятиме виходу із кризи.

Ключові слова: особистісна криза, психологічна допомога, копінг-стратегії, психологічне консультування, клієнт, психолог.

Bocheliuk Vitalii Yosypovych Full Doctor in Psychology, Professor, Honored Education Worker of Ukraine, Head of the Psychology and Social Work Department of Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Naukovoho mistechka St., 59, Zaporizhzhya, 69017, tel.: (066) 292-43-47, <https://orcid.org/0000-0001-8727-3818>

Panov Mykyta Serhiyovych Full Doctor in Psychology, Professor, Professor of the Department of Psychology of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Naukovoho Horikhuvatskyi shliakh Str.19, building 1, of. 12, Kyiv, 03041, tel.: (050) 936-10-29, <https://orcid.org/0000-0002-5085-8895>

Soroka Diana Hennadiyivna Doctor of Philosophy, Senior lecturer of the Psychology and Social Work Department of Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Naukovoho mistechka St., 59, Zaporizhzhya, 69017, tel.: (099) 7401773, <https://orcid.org/0009-0002-7689-1543>

GENERAL APPROACHES TO PROVIDING PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE IN PERSONAL CRISES

Abstract. The experience of a personal crisis by any person is a moment of life that occurs both in the process of individualization of a person and in the process of social and psychological development and personality formation. The use of various approaches of psychological assistance in personal crises will help not only to get out of the crisis, but also to prevent possible negative consequences.

The article deals with topical issues of exiting a personal crisis with an analysis of person-oriented approaches of practical psychology and an assessment of the effectiveness of counseling a crisis client. It is noted that one of the approaches to providing psychological help during personal crises in practical psychology is the application of the methodology of partner dialogue, in which the individual independently chooses numerous alternatives for the creative transformation of unexpected life circumstances with elements of a life crisis. Algorithms for overcoming a crisis situation in the form of phases of development and experiencing a crisis by a person are highlighted. It is shown that during the overcoming of a life crisis, personal transformations take place with a person, which initiates the development of specific personal characteristics. The features of crisis counseling are pointed out and possible elements of its improvement during the psychological support of a crisis client, taking into account his personal resources, are analyzed. Peculiarities of coping strategies for overcoming a life crisis by a person at different levels - cognitive, emotional and behavioral - are analyzed. At the same time, the classification of coping styles and response styles to a personal crisis is described.

It is shown that one of the approaches to providing psychological help in case of personal crises is direct intervention in the client's choice of psychological strategies for getting out of the crisis. It has been established that the main task of a practical psychologist is the transformation of a consultative dialogue into a creative process, with the help of which the client learns to analyze his internal changes, crises, personal potential for updating psychological coping strategies and rethinking new life experience as an opportunity for development, which will contribute to getting out of the crisis.

Keywords: personal crisis, psychological help, coping strategies, psychological counseling, client, psychologist.

Постановка проблеми. Підвищений ризик психологічного стресу та значні психічні розлади все частіше турбують людей в результаті особистісних криз. Протягом останніх років запроваджені психологічні методи лікування, які є ефективними серед осіб, що потребують психологічної допомоги [1]. До таких методів можна віднести когнітивно-поведінкові інтервенції та міжособистісну терапію, результати застосування яких досить ефективні та багатообіцяючі [2]. Проте, щоб забезпечити психічне здоров'я та психосоціальну підтримку населення при особистісних кризах видається актуальним застосування інноваційних стратегій [3]. Сучасні підходи надання психологічної допомоги при особистісних кризах засновуються на фактичних даних та, зазвичай, спрямовані на окремі психічні розлади, тоді як супутні патології психологічного характеру досить поширені серед населення. Тому, сьогодні основна увага зосереджена на розробці та тестуванні трансдіагностичних підходів – підходів, які б допомогли усунути симптоми різних розладів психічного здоров'я [4]. Наприклад, такі заходи, як Common Elements

Treatment Approach [5], Problem Management Plus [6] і Youth Readiness Intervention [7], об'єднують елементи лікування, заснованого на фактичних даних та спрямованого на ознаки та симптоми кількох психічних розладів. Ці підходи дозволяють ефективно лікувати такі проблеми психічного здоров'я як депресія, тривога, проблеми поведінки під час індивідуальної психологічної допомоги у дорослих.

Правильне та повноцінне розуміння суті та принципів підходів щодо надання психологічної допомоги при особистісних кризах дозволить відновити психічне здоров'я населення та оцінити ефективність підходів психологічної допомоги при особистісних кризах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переживання тією чи іншою особою складних життєвих обставин може призвести до внутрішньо особистісних конфліктів між людьми, що не рідко супроводжується розвитком таких відчуттів як самотність, депресія, відчуження, тривога, безпорадність, відчуттів постійної небезпеки. N. Meltem показано [8], що вплив різних несприятливих факторів може призвести до дисфункціонування особистісних структур не лише тих осіб, яким притаманний розвиток особистісної кризи, але й тих людей, які знаходяться поряд із ними (колеги, члени сімей). Автор вказує, що під час кризових станів психологу, перш за все, важливо вміти працювати із психосоматичними симптомами. Під час надання психологічної допомоги необхідно застосовувати техніки, які б сприяли відновленню гармонійного рівня функціонування особистості. Так, L. Hilton [9], у своїй роботі показали, що підходи надання психологічної допомоги при особистісних кризах повинні сприяти усвідомленню тих подій, які призвели до дисбалансу психологічного стану людини. Встановлено, що одним із найважливіших завдань застосування різних підходів під час надання психологічної допомоги при особистісних кризах є актуалізація внутрішніх ресурсів клієнта з метою подолання складних життєвих обставин. Особливо нагальною є така допомога у тих критичних та екстремальних ситуаціях, у яких людина самостійно не може впоратися з життєвими обставинами, які постали перед нею.

У роботі [10] вказано, що психологічна допомога при особистісних кризах повинна базуватися на способах конструктивної копінг-поведінки, яка полягає у розумінні стресової ситуації, пошуку необхідної інформації та соціальної підтримки від фахівців і оточуючих. Автори іншої роботи [11] звертають увагу на розвиток довірчого спілкування із залученням кожного члена сім'ї. Водночас, сама техніки надання психологічної допомоги повинна поєднувати у собі застосування всіх психотерапевтичних напрямків. Аналіз останніх досліджень і публікацій показав [9-11], що існує брак систематизованих досліджень надання психологічної допомоги при особистісних кризах, а алгоритм застосування методик для відновлення психічного здоров'я людини потребує певної конкретизації й уточнення.

Все вище викладене вказує на той факт, що питання вибору ефективних підходів для надання психологічної допомоги при особистісних кризах сьогодні є досить актуальними та маловивченими, що й ініціювало вибір тематики цього дослідження.

Мета статті – вивчити процедури та техніки надання психологічної допомоги під час переживання людиною кризових подій.

Виклад основного матеріалу. Глобальне та локальне виникнення економічних інфляцій, екологічних катаклізм, війн та вірусних пандемій сприяє тому, що все більше людей постійно перебуває у кризових ситуаціях. У результаті цього розвивається «травматичний невроз», який провокує міжособистісні конфлікти в різних непередбачуваних ситуаціях, що стає початком розвитку особистісних криз. З іншого боку, відповідно до досліджень К. Mazzer, кризою називають такий поворот життя, при якому життєвий план або проект майбутнього знаходиться під загрозою. При цьому людина має відмовитися від звичних уявлень про цінності, ідеали, сенси, цілі.

Зазвичай розрізняють три види криз: невротичні кризи, кризи розвитку та травматичні кризи. Невротичні кризи зумовлені внутрішніми передумовами особистості і пов'язані з її досвідом. Кризи розвитку, їх ще називають віковими кризами, виникають при переході від одного вікового періоду до іншого. Травматичні кризи – це відповідь на травматичну ситуацію. Деякі автори виділяють ще й кризу втрати та біографічну кризу [12].

Залежно від рівня ступеня важливості конкретної ситуації та від виду особистісних криз можуть проявлятися по-різному, на що впливають внутрішні зміни, соціальні зміни, комунікативні взаємодії особистості із іншими людьми та соціальним середовищем зокрема.

Для зрозуміння внутрішніх механізмів кризового стану не достатньо вивчити лише соціальні аспекти, але й потрібно оцінити дисгармонійні стратегії виходу з кризи при низьких особистісних ресурсах. При цьому потрібно звернути увагу на внутрішні конфлікти та психотравматизацію особистості, яка потребує нейропсихологічної допомоги та реабілітації.

За результатами досліджень З. Кісарчук [13], під час проведення практичної роботи з кризовими клієнтами можна запропонувати алгоритм подолання особистісної кризової ситуації і виділити наступні фази подолання кризи:

1. На першій фазі особистість стикається з кризовою ситуацією. Людина на цьому етапі тимчасово дезорієнтована, розгублена та втрачає мотивацію, внаслідок цього розвивається кризовий стан;

2. На другій фазі відбувається актуалізація переживань. На цьому етапі у людини виникають проживання та активізуються негативні емоції. При цьому не спостерігається їх перебільшення, притискання або витіснення зі свідомості;

3. Третя фаза – це безпосередньо аза подолання кризи. Людина аналізує кризу в цілому, оцінює свою роль у розвитку особистісної кризи, а також роль

інших у тій чи іншій ситуації. Людина, яка знаходиться у стані особистісної кризи, не намагається когось звинуватити, а починає свідомо працювати в напрямку збільшення горизонтів бачення, при цьому шукає способи та методи, які б допомогли адаптуватися до ситуації та проводить пошук перспектив розвитку;

4. Четверта фаза – фаза інтеграції досвіду. У людини змінюються уявлення про себе, оточуючих людей і, зокрема, про навколишній світ. Свій досвід особа інтегрує і починає рухатися далі.

Застосування такого алгоритму є досить ефективним для подолання особистісної кризи і він будується спільно з психотерапевтом або психологом, Проте, як правило, люди, які можуть самостійно подолати особистісну кризу за цим алгоритмом зустрічаються досить рідко, оскільки найтипівішим для вітчизняних клієнтів є застрягання на першій або другій фазі кризи. При цьому особа відчуває себе безпорадною, виникає депресія, психосоматичні захворювання. Свідомість звужується настільки, що людина сприймає та усвідомлює лише негативну сторону життєвої ситуації, втрачає сенс життя. Часто, така особа виправдовує свій спосіб життя через пошуки винних [14].

Вважається, що саме у фазі протистояння кризовій ситуації доречно застосовувати корекцію психоемоційних розладів і проявів психологічної дезадаптації. При цьому обов'язково повинно бути нервово-психічне відновлення працездатності, стабілізація нервової системи та оптимальна психічна саморегуляція [15].

Як показують результати наукових досліджень [16], часто сама по собі складна життєва ситуація, яка призводить до розвитку особистісної кризи, не є однозначно і однаково травматичною. Розвиток особистісної кризи зумовлений саме сприйняттям та інтерпретацією життєвої події, яка призвела до порушення психічного здоров'я людини. Тому, в цьому випадку важливим підходом у подоланні кризи є саме психокорекційна робота. У психокорекційній роботі психолог може також говорити з тими, хто допоможе «жертві кризи» знайти нове «духовно-сміслові визначення». Основним завдання психолога є переконання пацієнта, що вибір існує. Така психотерапевтична допомога в кризовій ситуації стане для людини новим ресурсом не лише для подальшого життя, а й для власного індивідуального та особистісного розвитку [17].

Сучасні дослідники описують психологічні стратегії виходу з особистісної кризи, які пропонують своїм клієнтам психологи. Так, N. Pylypenko [18] пропонує псі-програмний підхід у подоланні кризи. Такий підхід базується на положеннях психоенергетичної концепції психіки та психічного проресурсу несвідомого, підсвідомого, свідомого та надсвідомого. Це дозволяє сформувати псі-програми в умовах, коли особа постійно зайнята, а її мислення працює в позитивному режимі, постійно поповнюючи свій позитивний психоенергетичний потенціал і витісняючи негатив [18].

Найбільшу роль у виборі моделей поведінки в стресовій ситуації відіграють процеси особистісної рефлексії. Вони мають значний позитивний зв'язок зі стратегіями когнітивної адаптації до стресу. У такий спосіб формуються індивідуально-психологічні стратегії подолання особистісної кризи зі змінним адаптивним типом. Дезадаптивні або неконструктивні психологічні стратегії подолання життєвої кризи можуть бути пов'язані з відсутністю досвіду використання механізмів психологічного захисту [12].

Важливим підходом для подолання особистісної кризи є бесіда психолога з клієнтом. Багато кваліфікованих спеціалістів з психології схильні у своїй роботі до «дескриптивної психології», тобто під час консультативної бесіди активну позицію займає саме психолог, а не клієнт. Окрім того, професіоналізм психолога оточуючі часто оцінюють через їх здатність довго пояснювати, аналізувати, розповідати про різні стратегії виходу з кризи. Останнім часом в науковій літературі все частіше зустрічаються рекомендації щодо колегіальної взаємодії, тобто клієнт і практичний психолог співпрацюють як партнери [14]. При цьому кожен з учасників співбесіди бере на себе адекватну ступінь відповідальності за справу. У цій співпраці відбувається такий же перехід від індивідуальної свідомості до партнерства, як інтеграція та пошук оптимальних прийомів творчого переосмислення особистістю кризових реалій внутрішнього та зовнішнього світу відповідно до індивідуально-психологічних особливостей особистості. Цей підхід включає аналіз психологом і клієнтом ситуації, яка призвела до особистісної кризи. Ситуацію переміщують в уявному просторі та часі з метою розширення індивідуальної свідомості психологічного консультування. Клієнтом приймається кризова реальність та пропонуються варіанти ресурсів для боротьби з кризою [14].

У застосуванні такого підходу важливе вміння клієнта у кризовому стані розрізнити первинне і вторинне, реально оцінювати ключові та суб'єктивно релевантні елементи, які є частиною кризової проблеми, що дозволить поетапно її розв'язати. В умовах психологічного консультування клієнт набуває досвіду прояву суб'єктивної активності в умовах життєвої кризи як особистості відповідальної за свою долю, здатної приймати успішні рішення. Творчий рівень суб'єктивної активності є конструктивним критерієм управління кризовою ситуацією, що характерно для фрустраційно стійких особистостей [19].

Проявом професійного пізнання кризового консультування як критеріїв ефективності його діяльності вважається не швидкість надання психологічної допомоги, а допомога клієнту в поступовому вирішенні багатопланових травматичних конфліктів, що спричинили кризу. При цьому відбувається поглиблене вивчення клієнтом власного досвіду як минулого, так і сьогодення з усвідомленням екзистенціального контексту кризи. Такий підхід передбачає обов'язкове застосування нейропсихологічних вправ для відновлення та оптимізації роботи нервової системи клієнта. Клієнт розширює особистісні

ресурси, а досвід особистісної кризи використовує для власного розвитку [14]. На етапах кризового супроводу відбувається діалогове партнерство між психологом і клієнтом. При цьому відбувається взаємне уважне слухання; поради психолога про можливі стратегії поведінки в кризі та можливі шляхи її подолання. Здійснюється взаємний пошук раніше невідомих шляхів для виходу з особистісної кризи. При цьому часто використовують методи вільних словесних асоціацій, гештальт-терапію, когнітивно-поведінкову терапію та нормалізацію кризових станів в арт-терапії [20].

Якщо проаналізувати феноменологічний підхід виходу з особистісної кризи, то в цьому підході робота практичного психолога повинна орієнтуватися, перш за все, на феноменологічні особливості клієнта, який аналізує свої переживання, оцінює рівень рефлексивної самосвідомості та індивідуального сприйняття кризового стану. Тут застосовують глибоке феноменологічне інтерв'ю, аналізуються емоційні реакції на події, що спричинили кризу, та передбачається відповідний зворотній зв'язок для побудови індивідуальної карти особистих та екзистенційних стратегій подолання особистісної кризи [16].

Основним критерієм подолання особистістю життєвої кризи є її психологічна готовність до варіативного сприйняття виходу з кризи з усвідомленням свободи вибору та можливої зміни цінностей у кризовий період життя. Реалізація особистісного ресурсу подолання кризових станів з адаптацією до кризової реальності під силу людям, які вміють дбати про своє психічне здоров'я в депривованих умовах існування [9]. У консультативній практиці психолога такі випадки досить рідкісні. Нерідко у людей з особистісною кризою спостерігається підвищена тривожність, погіршення настрою, можливі проблеми зі сном і погіршення продуктивності, що потребує нейропсихологічної корекції. Завдяки нейропсихологу в кризового клієнта вдається нормалізувати стан нервової системи у вигляді «швидкої допомоги». Тому, будь-який фахівець, який здійснює психологічну підтримку людини з особистісною кризою, залежно від інтенсивності кризового стану, зобов'язаний використовувати нейропсихологічні вправи для оптимізації психічного стану і підвищення працездатності. В результаті клієнт стає більш здатним об'єктивно визначити свою психологічну проблему та цілі консультування перед обговоренням контракту на консультаційну практику [10].

Одним із підходів подолання особистісних криз багато авторів відмічають застосування творчих особистісно-орієнтованих та варіативно-конструктивних підходів з метою творчої ідентифікації ресурсів свого внутрішнього суб'єктивного світу. Такий підхід базується на тому, що творчість – це та основна цінність, яка допомагає особистості здійснювати надситуативну діяльність та вдаватися до рефлексії кризової ситуації, у результаті цього людина гармонізує контакт між внутрішнім і зовнішнім світами [5]. Погляди Н. Orkibi [21] гармонійно доповнюються дослідженнями інших авторів [20], які звертали увагу на творчий потенціал внутрішнього світу та мінливості

особистості, яка переживає особистісні життєві кризи та в кожній конкретній життєвій ситуації.

Психологічні копінг-стратегії, які часто застосовують для подолання особистісних криз, у практичній психології описуються як певний пошук людиною шляхів оновлення своєї ідентичності. Прояв визначеної поведінки в соціально змінених ситуаціях та адекватна емоційна реакція на них дозволяють з мінімальними енергозатратами успішно подолати особистісні кризи. Копінг-стратегії включають такі дії, які робить людина, щоб подолати кризу. Актуалізація та застосування когнітивних, емоційних та поведінкових стратегій може дозволити подолати кризову ситуацію [22]. Так, якщо людина когнітивно оцінює проблему, вона може проаналізувати ситуацію і здійснює пошук шляхів виходу з особистісної кризи. Проте, як правило, мало у кого вдається відразу адекватно підходити до аналізу того, що відбувається і впоратися з кризовим станом. Більшість дослідників дотримуються єдиної класифікації копінгів і стилів реагування на особистісну кризу [22]:

1. Копінг, спрямований на оцінку проблеми. У цьому випадку подолання складної ситуації передбачає аналіз причин проблеми і її наслідків. Проводиться пошук можливих виходів із ситуації;

2. Подолання особистісної кризи спрямоване на проблему. Вихід зі стресу відбувається в наслідок усунення (зменшення) джерела стресу – того фактора, який спричинив важку життєву ситуацію;

3. Подолання, орієнтоване на емоції. Для зниження емоційного дискомфорту та підтримання емоційної рівноваги застосовують когнітивні та поведінкові зусилля.

Отже, психологія особистісної кризи пов'язана із застосуванням різних підходів у практичній психології, які вирішують ряд проблем і спрямовані на формування особистісної ідентичності, розвиток рефлексії у людини, творчий пошук, розширення свідомості та потенціалу клієнта для варіативного виходу з життєвої кризи. Ефективність застосування різних підходів для подолання особистісної кризи значною мірою залежить від психологічної готовності клієнта до нового життєвого конструкту в середовищі з новими умовами та вміння зберігати внутрішню рівновагу, що є запорукою творчої адаптації до ситуації. В індивідуальному досвіді психологи можуть запропонувати алгоритми вирішення проблеми зі стратегіями її подолання.

Висновки. Одним із підходів до надання психологічної допомоги при особистісних кризах у практичній психології є застосування методології партнерського діалогу, в якому особистість самостійно обирає численні альтернативи для творчого перетворення несподіваних життєвих обставин з елементами життєвої кризи. Основні підходи надання психологічної допомоги при особистісних кризах виключають пряме втручання у вибір клієнтом психологічних стратегій виходу з кризи. При цьому створюється такий особистий простір клієнта, для якого консультант сам розробляє алгоритм і стратегії подолання особистісної кризи.

При наданні психологічної допомоги при особистісних кризах одним із завдань практичного психолога є перетворення консультативного діалогу на творчий процес, за допомогою якого клієнт вчиться аналізувати свої внутрішні зміни, кризи, особистісний потенціал для оновлення психологічних стратегій подолання та переосмислення нового життєвого досвіду як можливості розвитку, що сприятиме виходу із кризи.

Література:

1. Tol, W.A., Leku, M.R., Lakin, D.P., Carswell, K., Augustinavicius, J., Adaku, A. et al. (2020) Guided self-help to reduce psychological distress in South Sudanese female refugees in Uganda: a cluster randomised trial. *Lancet Glob Health*, 8(2), 254-263.
2. Charlson, F., van Ommeren, M., Flaxman, A., Cornett, J., Whiteford, H., Saxena, S. (2019) New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis. *Lancet*, 394, 240-248.
3. Purgato, M., Gastaldon, C., Papola, D., van Ommeren, M., Barbui, C., & Tol, W.A. (2018) Psychological therapies for the treatment of mental disorders in low- and middle-income countries affected by humanitarian crises. *Cochrane Database Syst Rev*, 7, CD011849.
4. Tol, W.A., Barbui, C., Bisson, J., Cohen, J., Hijazi, Z., Jones, L., et al. (2014) World Health Organization guidelines for management of acute stress, PTSD, and bereavement: key challenges on the road ahead. *PLoS Med*, 11, e1001769.
5. Murray, L.K., Dorsey, S., Haroz, E., Lee, C., Alsiary, M.M., Haydary, A., et al. (2014) A common elements treatment approach for adult mental health problems in low and middle income countries. *Cognit Behav Pract*. 21, 111-123.
6. Dawson, K.S., Bryant, R.A., Harper, M., Tay, A.K., Rahman, A., Schafer, A. et al. (2015) Problem Management Plus (PM+): a WHO transdiagnostic psychological intervention for common mental health problems. *World Psychiatry*, 14, 354-57.
7. Betancourt, T.S., McBain, R., Newnham, E.A., Akinsulure-Smith, A.M., Brennan, R.T., Weisz, J.R. et al. (2014) A behavioral intervention for war-affected youth in Sierra Leone: a randomized controlled trial. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 53, 1288-1297.
8. Meltem, N. (2023) Crisis and resilience in psychology. *Journal of Design for Resilience in Architecture and Planning*. 5, 109-116.
9. Hilton, L., Maher, A.R., & Colaiaco, B. (2016) Meditation for posttraumatic stress: systematic review and metaanalysis. *Psychol. Trauma*, 18, 120-128.
10. Trofaila, N., Mateiko, N., Melnyk, I., Maksymova, N., Vdovichenko, O., & Vaskivska, S. (2023) Psychological strategies for overcoming the life crisis of the individual in postmodern practical psychology. *BRAIN*, 12(4), 358-373.
11. Ayaz-Alkaya, S., & Simones, J. (2022) Nursing education stress and coping behaviors in Turkish and the United States nursing students: A descriptive study. *Nurse Educ Pract*, 59, 103292.
12. Mazzer, K., O'Riordan, M., Woodward, A., & Rickwood, D. (2021) A systematic review of user expectations and outcomes of crisis support services. *Crisis*, 42(6), 465-473.
13. Кісарчук З. (2014) Теоретичні та технологічні аспекти застосування сучасних методів психодинамічної парадигми у вітчизняних соціокультурних умовах. Актуальні проблеми психології. Том III. : Консультативна психологія і психотерапія : Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / За ред. Максименка С. Д. Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України; К.: Логос, 10, 5-20.
14. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. (2016) Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. К.: Педагогічна думка, 219 с.

15. Nerubasska, A., Palshkov, K., & Maksymchuk, B. (2020) A systemic philosophical analysis of the contemporary society and the human: new potential. *Postmodern openings*, 11(4), 275-292.
16. Mickelson, J.M., Cox, D.W., Young, R.A., & Kealy, D. (2024) A distress-processing model for clients in suicidal crisis. *Crisis*, 45(1), 18-25.
17. Iversen, C., & Westerlund, M. (2024) Users' perspectives on crisis helplines in relation to professional mental health services. *Crisis*, 45(3), 173-179.
18. Pylypenko, N.G. (2022) Theoretical foundations and practical approaches to preventing and overcoming the negative mental consequences of crisis situations in the population during the war. *Клінічна та профілактична медицина*, 3(21), 34-41.
19. Bossola, M., Pepe, G., Antocicco, M., Severino, A., & Di Stasio, E. (2022) Interdialytic weight gain and educational/cognitive, counseling/behavioral and psychological/affective interventions in patients on chronic hemodialysis: a systematic review and meta-analysis. *J Nephrol*, 35(8), 1973-1983.
20. Wright, T., & Andrew, T. (2017) Art therapy in a crisis resolution/home treatment team: report on a pilot project. *International Journal of Art Therapy*, 22(4), 180-189.
21. Orkibi, H. (2021) Creative adaptability: conceptual framework, measurement, and outcomes in times of crisis. *Front. Psychol*, 12, 1-13.
22. Buch-Vicente, B., Acosta-Rodriguez, J.M., Sanchez-Sanchez, M.E., González-García, N., Garcia-Ullan, L., de la Iglesia-Larrad, J.I., et al. (2022) Coping strategies used by health-care workers during the SARS-COV2 crisis. A real-world analysis. *Psychiatry Res*, 317, 114915.
23. Ding, Y., Fu, X., Liu, R., Hwang, J., Hong, W., & Wang, J. (2021) The Impact of different coping styles on psychological distress during the COVID-19: The mediating role of perceived stress. *Int J Environ Res Public Health*. 18(20), 10947-10958.

References:

1. Tol, W.A., Leku, M.R., Lakin, D.P., Carswell, K., Augustinavicius, J., Adaku, A. et al. (2020) Guided self-help to reduce psychological distress in South Sudanese female refugees in Uganda: a cluster randomised trial. *Lancet Glob Health*, 8(2), e254-e263.
2. Charlson, F., van Ommeren, M., Flaxman, A., Cornett, J., Whiteford, H., Saxena, S. (2019) New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis. *Lancet*. 394, 240-48.
3. Purgato, M., Gastaldon, C., Papola, D., van Ommeren, M., Barbui, C., & Tol, W.A. (2018) Psychological therapies for the treatment of mental disorders in low- and middle-income countries affected by humanitarian crises. *Cochrane Database Syst Rev*, 7, CD011849.
4. Tol, W.A., Barbui, C., Bisson, J., Cohen, J., Hijazi, Z., Jones, L., et al. (2014) World Health Organization guidelines for management of acute stress, PTSD, and bereavement: key challenges on the road ahead. *PLoS Med*, 11, e1001769.
5. Murray, L.K., Dorsey, S., Haroz, E., Lee, C., Alsiary, M.M., Haydary, A, et al. (2014) A common elements treatment approach for adult mental health problems in low and middle income countries. *Cognit Behav Pract*. 21, 111-123.
6. Dawson, K.S., Bryant, R.A., Harper, M., Tay, A.K., Rahman, A., Schafer, A. et al. (2015) Problem Management Plus (PM+): a WHO transdiagnostic psychological intervention for common mental health problems. *World Psychiatry*, 14, 354-357.
7. Betancourt, T.S., McBain, R., Newnham, E.A., Akinsulure-Smith, A.M., Brennan, R.T., Weisz, J.R. et al. (2014) A behavioral intervention for war-affected youth in Sierra Leone: a randomized controlled trial. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 53, 1288-1297.
8. Meltem, N. (2023) Crisis and resilience in psychology. *Journal of Design for Resilience in Architecture and Planning*. 5, 109-116.

9. Hilton, L., Maher, A.R., & Colaiaco, B. (2016) Meditation for posttraumatic stress: systematic review and metaanalysis. *Psychol. Trauma*, 18, 120-128.
10. Trofaïla, N., Mateïko, N., Melnyk, I., Maksymova, N., Vdovichenko, O., & Vaskivska, S. (2023) Psychological strategies for overcoming the life crisis of the individual in postmodern practical psychology. *BRAIN*, 12(4), 358-373.
11. Ayaz-Alkaya, S., & Simones, J. (2022) Nursing education stress and coping behaviors in Turkish and the United States nursing students: A descriptive study. *Nurse Educ Pract.* 59, 103292.
12. Mazzer, K., O'Riordan, M., Woodward, A., & Rickwood, D. (2021) A systematic review of user expectations and outcomes of crisis support services. *Crisis*, 42(6), 465-473.
13. Kisarchuk Z. (2014) Teoretychni ta tekhnolohichni aspekty zastosuvannia suchasnykh metodiv psykhdynamichnoi paradyhmy u vitchyznianskykh sotsiokulturnykh umovakh. Aktualni problemy psykholohii. [Theoretical and technological aspects of the application of modern methods of the psychodynamic paradigm in domestic socio-cultural conditions. Actual problems of psychology.] Tom III. : Konsultatyvna psykholohiia i psykhoterapiia : Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy / Za red. Maksymenka S. D. Instytut psykholohii im. H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy; K.: Lohos, 10, 5-20. [in Ukrainian]
14. Zlyvkov V.L., Lukomska S.O., Fedan O.V. (2016) Psykhodiahnostyka osobystosti u kryzovykh zhyttievkykh sytuatsiiakh. [Psychodiagnosis of personality in crisis life situations] K.: Pedagogical thought, 219 c. [in Ukrainian]
15. Nerubasska, A., Palshkov, K., & Maksymchuk, B. (2020) A systemic philosophical analysis of the contemporary society and the human: new potential. *Postmodern openings*, 11(4), 275-292.
16. Mickelson, J.M., Cox, D.W., Young, R.A., & Kealy, D. (2024) A distress-processing model for clients in suicidal crisis. *Crisis*, 45(1), 18-25.
17. Iversen, C., & Westerlund, M. (2024) Users' perspectives on crisis helplines in relation to professional mental health services. *Crisis*, 45(3), 173-179.
18. Pylypenko, N.G. (2022) Theoretical foundations and practical approaches to preventing and overcoming the negative mental consequences of crisis situations in the population during the war. *Клінічна та профілактична медицина*, 3(21), 34-41. [in Ukrainian]
19. Bossola, M., Pepe, G., Antocicco, M., Severino, A., & Di Stasio, E. (2022) Interdialytic weight gain and educational/cognitive, counseling/behavioral and psychological/affective interventions in patients on chronic hemodialysis: a systematic review and meta-analysis. *J Nephrol*, 35(8), 1973-1983.
20. Wright, T., & Andrew, T. (2017) Art therapy in a crisis resolution/home treatment team: report on a pilot project. *International Journal of Art Therapy*, 22(4), 180-189.
21. Orkibi, H. (2021) Creative adaptability: conceptual framework, measurement, and outcomes in times of crisis. *Front. Psychol*, 12, 1-13.
22. Buch-Vicente, B., Acosta-Rodriguez, J.M., Sanchez-Sanchez, M.E., González-García, N., Garcia-Ullan, L., de la Iglesia-Larrad, J.I., et al. (2022) Coping strategies used by health-care workers during the SARS-COV2 crisis. A real-world analysis. *Psychiatry Res*, 317, 114915.
23. Ding, Y., Fu, X., Liu, R., Hwang, J., Hong, W., & Wang, J. (2021) The Impact of different coping styles on psychological distress during the COVID-19: The mediating role of perceived stress. *Int J Environ Res Public Health*. 18(20), 10947-10958.